

КОМПЕТЕНЦІЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ ВІД ПОСЯГАНЬ НА ЇХ МАЙНО ТА ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ

THE COMPETENCE OF JOINT STOCK COMPANIES DURING THE PROTECTION AGAINST ASSAULTS ON THEIRS ASSETS AND MANAGEMENT

Туркот О.А.,

аспірант Донецького юридичного інституту МВС України

У статті досліджується компетенція акціонерних товариств під час захисту від посягань на їх майно та органи управління.

Ключові слова: акціонерне товариство, активи, компетенції загальних зборів.

В статье исследуется компетенция акционерных обществ при защите от посягательств на их имущество и органы управления.

Ключевые слова: акционерное общество, активы, компетенции общих сборов.

The authors examine the competence of joint stock companies during the protection against assaults on their assets and management.

Key words: joint, assets, powers of the general assembly.

У юридичній літературі існують різні точки зору щодо визначення терміну «компетенція». Дану правову категорію визначають як: сукупність прав та обов'язків, встановлених законом [2, с. 35]; сукупність прав, обов'язків та предмету відання [3, с. 11]; можливість набувати права та обов'язки [4, с. 45-46]. Отже, проаналізувавши визначення, які надавали науковці, можна визначити поняття «компетенція» як сукупність прав, обов'язків та предмету відання, наданих у законодавчому порядку конкретному суб'єкту (органу чи посадовій особі), а також здатність набувати права та обов'язки.

Захист прав акціонерів здійснюється відповідно до чинного законодавства та інших нормативних актів, а також внутрішніх документів з діяльності акціонерних товариств (далі – АТ). Якщо зазначені заходи захисту є недостатніми, то залежно від конкретних обставин захист прав акціонерів повинні здійснювати:

– Загальні збори акціонерів як вищий орган АТ;

Зокрема, сюди можна віднести повноваження, які входять до виключної компетенції загальних зборів АТ, відповідно до пункту 22 частини 2 статті 33 Закону України «Про акціонерні товариства» [1] (далі – ЗУ «Про АТ»), а саме: приймаючи рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності товариства, вони таким чином не дають можливості «рейдерам» вчиняти вказані вище значні правочини. Також відповідно до пункту 23 частини 2 статті 33 ЗУ «Про АТ» загальні збори АТ, приймаючи рішення про виділ та припинення товариства, про ліквідацію товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу, не дають можливості «рейдерам» приймати рішення з вказаних питань.

Відповідно до пункту 23 частини 2 статті 33 ЗУ «Про АТ» загальні збори АТ, обираючи комісію з припинення АТ, дозволяють уникнути будь-яких незаконних дій під час припинення АТ.

– Наглядова рада АТ;

Відповідно до статті 51 ЗУ «Про АТ» наглядова рада АТ є органом, що здійснює захист прав акціонерів товариства і в межах компетенції, визначеної статутом та ЗУ «Про АТ», контролює та регулює діяльність виконавчого органу.

Зокрема, до виключних повноважень наглядової ради, за допомогою яких можна здійснювати захист прав акціонерів, належать:

– прийняття рішення про проведення чергових або позачергових загальних зборів відповідно до статуту товариства та у випадках, встановлених у ЗУ «Про АТ» (пункт 3 частина 2 статті 52 ЗУ «Про АТ»). Відпо-

відно до цього положення «рейдери» не зможуть самостійно приймати рішення про проведення чергових або позачергових загальних зборів, оскільки це компетенція наглядової ради АТ.

– обрання та припинення повноважень голови і членів виконавчого органу (пункт 8 частина 2 статті 52 ЗУ «Про АТ»). Відповідно до цього положення «рейдери» не можуть самостійно обрати та припинити повноваження голови і членів виконавчого органу, оскільки це компетенція наглядової ради АТ.

– прийняття рішення про відсторонення голови або члена виконавчого органу від здійснення повноважень та обрання особи, яка тимчасово здійснюватиме повноваження голови виконавчого органу (пункт 10 частина 2 статті 52 ЗУ «Про АТ»). Відповідно до цього положення «рейдери» не можуть самостійно приймати рішення про відсторонення голови або члена виконавчого органу від здійснення повноважень та обрати особу, яка тимчасово здійснюватиме повноваження голови виконавчого органу, оскільки це компетенція наглядової ради АТ.

– обрання та припинення повноважень голови і членів інших органів товариства (пункт 11 частина 2 статті 52 ЗУ «Про АТ»). Відповідно до цього положення «рейдери» не можуть самостійно обрати та припинити повноваження голови і членів інших органів товариства, оскільки це компетенція наглядової ради АТ.

– прийняття рішення про вчинення значних правочинів у випадках, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, приймається наглядовою радою. У разі неприйняття наглядовою радою рішення про вчинення значного правочину питання про вчинення такого правочину може виноситися на розгляд загальних зборів. Відповідно до цього положення «рейдери» не можуть самостійно приймати рішення про вчинення значних правочинів, указаних вище, оскільки це компетенція наглядової ради або загальних зборів АТ.

– ревізійна комісія

Відповідно до статті 73 ЗУ «Про АТ» для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства загальні збори можуть обирати ревізійну комісію (ревізора). В акціонерних товариствах з кількістю акціонерів – власників простих акцій товариства – до 100 осіб може запроваджуватися посада ревізора або обиратися ревізійна комісія, а в товариствах з кількістю акціонерів – власників простих акцій товариства – більше 100 осіб може обиратися лише ревізійна комісія. Ревізійна комісія (ревізор) може обиратися для проведення спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності товариства або на певний період. Відповідно до частини 3 статті 73 ЗУ «Про АТ» ревізійна комісія (ревізор) має право вносити пропозиції до порядку денного за-

гальних зборів та вимагати скликання позачергових загальних зборів. Члени ревізійної комісії (ревізор) мають право бути присутніми на загальних зборах та брати участь в обговоренні питань порядку денного з правом дорадчого голосу. Відповідно до цього положення «рейдери» не мають права вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів та вимагати скликання позачергових загальних зборів, оскільки це компетенція ревізійної комісії АТ. За допомогою положення про право членів ревізійної комісії бути присутніми на загальних зборах та брати участь в обговоренні питань порядку денного з правом дорадчого голосу члени ревізійної комісії можуть перевіряти, чи дотримується порядок денний, чи немає порушень чинного законодавства під час проведення загальних зборів. Члени ревізійної комісії, маючи право дорадчого голосу, можуть впливати на рішення загальних зборів АТ, таким чином перешкоджаючи «рейдеру» прийняти рішення на його користь.

Отже, проаналізувавши ЗУ «Про АТ», можна зробити висновок про те, що акціонери відповідно до положень цього закону мають достатньо повноважень для захисту своїх прав та законних інтересів при протиправному посяганні на їх майно та органи управління. Наявність повноважень для захисту акціонерів від посягань на їх майно та органи управління свідчить про позитивні сторони закону. Однак ЗУ «Про АТ» містить також недоліки. Зокрема, на нашу думку, невдалим є обраний законодавцем спосіб судового захисту переважного права акціонерів АТ. Згідно з частиною 5 статті 7 Закону в разі порушення зазначеного в цій статті переважного права на придбання акцій будь-який акціонер товариства та(або) саме то-

вариство, якщо статутом товариства передбачено переважне право на придбання акцій товариством, має право протягом трьох місяців з моменту, коли акціонер чи товариство дізналися або повинні були дізнатися про таке порушення, вимагати в судовому порядку переведення на них прав та обов'язків покупця акцій. Відповідно до статті 50 ЗУ «Про АТ» суд має право з урахуванням усіх обставин справи залишити в силі оскаржуване рішення, якщо допущені порушення не порушують законних прав акціонера, який оскаржує рішення. Зазначені скорочені строки позовної давності, а також останнє застереження щодо непорушення прав акціонера можуть у майбутньому суттєво обмежити права акціонерів на судовий захист проти «рейдерських» захоплень. До недоліків також можна віднести забезпечення кворуму, необхідного для проведення загальних зборів акціонерів, на рівні не менше 60 %. Так згідно з частиною 2 статті 41 ЗУ «Про АТ» загальні збори АТ мають кворум за умови реєстрації для участі в них акціонерів, які сукупно є власниками не менше як 60 % голосуючих акцій. Виходячи з наведених правил, власники 40% плюс однієї акції й надалі зможуть перешкоджати проведенню засідання, не з'явившись на нього або не пройшовши процедуру реєстрації. Також не вирішується питання про обов'язковість виплати дивідендів за простими акціями. Так згідно з частиною 3 статті 30 ЗУ «Про АТ» передбачено, що рішення про виплату дивідендів та їх розмір за простими акціями приймається загальними зборами АТ. Як наслідок, це зумовлює порушення інтересів міноритарних акціонерів в отриманні частини прибутку, оскільки фактично відповідне рішення буде прийнято мажоритарним акціонером (акціонерами).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. – № 514. – VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50-51. – Ст. 384.
2. Андреев В.К. Правосубъектность хозяйственных органов: сущность и реализация / В.К. Андреев ; отв. редактор В.В. Лаптев. – М., 1986. – 123 с., С. 35.
3. Бялкина Т. Чужого не возьмём, своего не отдадим / Т. Бялкина // Муниципальная власть. – 2001. – май-июнь. – 2001. – С. 11-13., с. 11.
4. Хозяйственное право [под ред. В.В.Лаптева]. – Изд-е 2-е, перераб. и дополненное. – М.: Юридическая литература. – 1970. – 448 с., с. 45=46.